

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ”
(для бакалаврів спеціальності
“Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності”)**

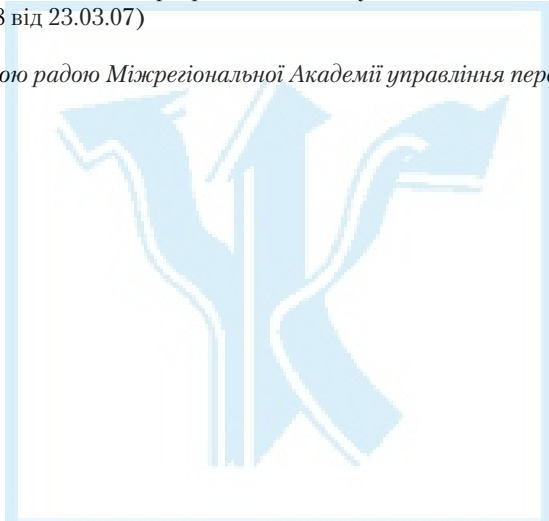
МАУП

Київ 2008

Підготовлено доцентом кафедри менеджменту ЗЕД *Ю. А. Бовтрук*

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту ЗЕД
(протокол № 8 від 23.03.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Бовтрук Ю. А. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Вступ до спеціальності” (для бакалаврів спеціальності “Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності”). — К.: МАУП, 2008. — 36 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни “Вступ до спеціальності”, перелік і зміст відповідних тем і методичні рекомендації щодо їх самостійного вивчення, завдання для самостійної роботи (тести, задачі, ситуаційні завдання, теми для рефератів та ін.), а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В умовах переходу до кредитно-модульної системи навчання збільшуються значення та обсяги самостійної роботи студентів, адже одним з основних завдань вищої освіти є формування творчої особистості фахівця, здатного до самоосвіти. Самостійна робота повинна сприяти засвоєнню студентом навчальної програми в повному обсязі, оскільки навички й уміння найефективніше формуються у процесі здобуття власного досвіду з подальшим його осмисленням, теоретизуванням, перевіркою на практиці. Самостійна робота перекладає відповідальність за результати навчання з викладача на студента як особистість.

До основних принципів навчання, які дають можливість досягти високої ефективності при підготовці до управлінської діяльності, належать: *активність студентів* (тобто широке використання групових методів праці й активного навчання — ділових ігор, аналізу конкретних управлінських ситуацій, круглих столів тощо); *практична спрямованість* (зміст навчальних програм, форми й методи навчання мають бути спрямовані на практичне використання студентами отриманих знань, навичок і вмінь); *командна робота* (навчання студентів має сприяти розвитку культури командної співпраці). Всі ці принципи повинні бути покладені в основу самостійної роботи студентів як форми активізації процесу навчання.

Самостійна робота важлива ще й тому, що, як стверджують психологи, людина запам'ятовує в середньому 10 % того, що чує, 50 % того, що бачить, і 90 % того, що робить сама.

Загальні методичні пояснення і рекомендації щодо самостійної роботи

Предметом дисципліни “Вступ до спеціальності” є сукупність управлінських відносин, що складаються у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Мета дисципліни — розкрити сутність вибраної студентами спеціальності, ознайомити їх з основними поняттями дисциплін, які вивчатимуться в подальшому, для полегшення засвоєння, а також сформувані певні професійні навички із перших днів навчання у вищому навчальному закладі.

Завдання курсу:

1. Ознайомити студентів з майбутньою спеціальністю, розкрити її сутність.
2. Дати визначення основних понять у сфері міжнародної економіки, міжнародних економічних відносин, зовнішньоекономічної діяльності, менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, менеджменту реклами та туризму.
3. Ознайомити студентів з літературою та іншими інформаційними джерелами щодо майбутньої спеціальності.
4. Створити умови для формування певних професійних навичок, у тому числі за допомогою ділових ігор, ситуаційних завдань тощо.

Метою самостійної роботи студентів є активізація процесу навчання, поглиблення теоретичних знань і набуття практичних навичок. Для організації виконання цих завдань у методичних рекомендаціях наводиться стислий зміст тем, що вивчаються, надаються методичні рекомендації щодо опрацювання кожної теми та список літератури (основної й додаткової), пропонуються завдання для самостійного опрацювання, основні з них — *ділові ігри, ситуаційні завдання, тести, реферати*.

Ділові ігри — це імітаційне моделювання поведінки систем шляхом програвання можливих управлінських рішень та оцінювання результатів їх реалізації. *Цілі* ділових ігор полягають у набутті студентами професійних знань, практичних навичок вирішення завдань. Ігровий характер навчальної діяльності сприяє активізації творчих здібностей студентів, є ефективним мотиваційним механізмом їхньої розумової активності, стимулює процес змагальності, формує професійний інтерес до знань, навичок і вмінь. У процесі ділової гри студенти опрацювають колективний стиль спілкування, моделюють елементи майбутньої професійної діяльності. Головна функція ділових ігор — навчання шляхом дій.

Метод *ситуаційних завдань (кейсів)* орієнтований на вивчення конкретних ситуацій і пошук колективних рішень для їх успішного розвитку. Розробка кейсів може здійснюватись або на основі опису реальних об'єктів, подій і діючих осіб, або на основі штучно створених ситуацій. У процесі розв'язання ситуаційних завдань студенти

вчаться аналізувати обставини і приймати управлінські рішення, набувають навичок ситуаційного й коопераційного мислення, співробітництва в колективі. Кейси є засобом активного навчання, що сприяє активізації та інтенсифікації процесу навчання, вирішенню конфліктних ситуацій, перевірці знань студентів. Важливим елементом розв'язання ситуаційних завдань є індивідуальне доаудиторне вивчення студентами матеріалу ситуації, його обговорення і вироблення рішення у малих групах.

Тест (від англ. *test* – проба) – один з найефективніших методів оцінки знань, вмінь і навичок студентів. Тест-контроль має такі основні переваги: об'єктивність, оперативність, швидкість оцінки, простота і доступність, конкретність, придатність результатів тестування для комп'ютерної обробки і використання статистичних методів оцінки. Робота з тестами дає змогу студентам систематизувати свої знання, тренувати пам'ять, розвивати інтуїтивний пошук правильної відповіді. Окрім того, відбувається автоматичне сприйняття професійної термінології. Тестування є вагомою складовою комплексного підходу до активізації самостійної роботи студентів і стимулює їхній пошук, запам'ятовування та творче застосування спеціальної інформації.

Реферат (від лат. *refero* – повідомляю) – це короткий виклад у письмовому вигляді змісту певного питання. Тему для реферату студенти можуть вибрати з переліку наведених тем або запропонувати свою тему, погодивши її з викладачем. Рекомендований обсяг реферату – 10–15 сторінок друкованого тексту на папері формату А4.

Перевірити рівень засвоєння матеріалу допоможуть студентам також наведені наприкінці кожної теми **запитання і завдання для самоконтролю**. Якщо студент не зміг виконати певні завдання або самостійно опрацювати будь-яку тему, він має звернутися до викладача за індивідуальною консультацією.

Форми контролю знань студентів

Контроль знань студентів здійснюється шляхом:

- усного опитування;
- тестування (у тому числі на ПК);
- перевірки конспектів;

- перевірки і рецензування рефератів;
- проведення круглого столу та дискусій за темами, що вивчаються;
- перевірки виконання індивідуальних завдань;
- перевірки виконання ситуаційних завдань.

При цьому викладач дотримується таких критеріїв оцінювання знань.

Оцінка **“відмінно”** виставляється, якщо студент дав теоретично правильну і вичерпну відповідь на запитання, показав всебічне системне та глибоке знання програмного матеріалу з відповідної теми, вільно виконав запропоновані завдання, засвоїв основну та додаткову літературу.

“Добре” – студент теоретично правильно, але не вичерпно відповів на запитання, показав у цілому повне знання програмного матеріалу, успішно виконав запропоновані завдання і засвоїв матеріал основної літератури.

“Задовільно” – студент у цілому відповів на запитання, показав достатній рівень знань з основного програмного матеріалу дисципліни, але не зміг переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарату, виявив недостатні знання рекомендованої літератури.

“Незадовільно” – студент неправильно відповів на запитання, продемонстрував значні прогалини в знаннях основного матеріалу, припустився принципових помилок при використанні завдань, передбачених програмою, ухилився від аргументувань, виявив незадовільні знання рекомендованої літератури чи взагалі нічого не відповів.

МАУП

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Кількість годин, з них			
		лекції (Л)	семінар. заняття (СЗ)	практ., лаб. заняття (ПЗ, ЛЗ)	самост. роботи студ. (СРС)
	Змістовий модуль I. Базові поняття світової економіки як середовища зовнішньоекономічної діяльності				
1	Структура світової економіки	4	4		4
2	Основні риси глобалізації світової економіки	4	2		4
3	Огляд світової валютної системи	2			4
	Змістовий модуль II. Основи управління і регулювання зовнішньоекономічної діяльності				
4	Поняття і види зовнішньоекономічної діяльності	2			4
5	Управління і регулювання зовнішньоекономічної діяльності	2	2		6
6	Зовнішньоекономічна діяльність в Україні		4		6
	Змістовий модуль III. Вступ до менеджменту зовнішньоекономічної діяльності				
7	Сутність та основні поняття менеджменту зовнішньоекономічної діяльності	4	2		9
8	Основи менеджменту рекламної діяльності	2			4
9	Основи менеджменту туризму	2			4
	Разом годин: 81	22	14		45

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ТЕМ КУРСУ

Ознайомлення зі спеціальністю, завдання та структура курсу “Вступ до спеціальності”. “Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності”

Насамперед студент повинен усвідомити сутність обраної спеціальності “Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД)” та адекватно уявити найважливіші сфери професійного фаху. Необхідно розпочати формування власного професійного погляду на сучасний економічний світ, ознайомитися з відповідними термінами і поняттями, опанувати основи дисциплін, які вивчатимуться в подальшому.

Студенту корисно ознайомитися з переліком дисциплін, які він вивчатиме за навчальним планом зі своєї спеціальності, а саме: “Міжнародна економіка”, “Міжнародні економічні відносини”, “Економіка зарубіжних країн”, “Основи ЗЕД”, “Актуальні проблеми ЗЕД”, “Міжнародний менеджмент”, “Міжнародний маркетинг”, “Менеджмент ЗЕД”, “Зовнішньоекономічна політика” та ін.

Слід також звернути увагу на вимоги та рекомендації щодо виконання контрольних робіт, рефератів, курсових і дипломних робіт. Необхідно зважити на те, що навчальний процес організовано за кредитно-модульною системою, яка передбачає модульний контроль, а також рейтингову систему оцінювання знань.

Змістовий модуль I. Базові поняття світової економіки як середовища зовнішньоекономічної діяльності

Тема 1. Структура світової економіки

Міні-лексикон: *світова економіка, світове господарство, міжнародна економіка, міжнародні економічні відносини; розвинені країни з ринковою економікою, країни з перехідною економікою, країни, що розвиваються; промислові, аграрні, промислово-аграрні, аграрно-промислові країни; інтернаціоналізація, глобалізація.*

Вивчаючи цю тему, студенти повинні засвоїти сутність та відмінності таких основних понять, як світова економіка, міжнародна економіка, міжнародні економічні відносини. Варто розглянути структуру міжнародних економічних відносин та коротко охарактеризувати кожний її елемент.

Структуру світової економіки слід розглядати за трьома принципами: ступенем розвиненості економіки, економічним та регіональним принципами. За ступенем розвиненості економіки країни світу поділяються на розвинені країни з ринковою економікою, країни з перехідною економікою та країни, що розвиваються. Студент має вміти охарактеризувати кожну групу країн і навести приклади. За економічним принципом країни поділяються на промислові, аграрні, промислово-аграрні та аграрно-промислові. За регіональним принципом — на країни Європи, Азії, Північної та Південної Америки, Африки, Австралії та Нової Зеландії.

При вивченні теми необхідно приділити особливу увагу аналізу сучасних ознак та тенденцій розвитку світової економіки, серед яких вагоме місце займають інтернаціоналізація, глобалізація, деіндустріалізація, зростання відкритості і посилення взаємозалежності національних економік.

Література: основна [1; 20; 23; 24; 28; 36; 37; 44; 47; 52];
додаткова [5; 8; 10]

Питання для самоконтролю

1. *Чим світова економіка відрізняється від міжнародної?*
2. *Задля чого існує світове господарство?*
3. *Наведіть структуру міжнародних економічних відносин.*
4. *На якій стадії розвитку перебуває світове господарство?*
5. *За якими основними принципами структурують світову економіку?*
6. *Які країни належать до країн Великої вісімки?*
7. *Чим промислово-аграрні країни відрізняються від аграрно-промислових?*
8. *Що таке інтернаціоналізація у світовому господарстві?*
9. *Чим характеризується сучасна світова економіка?*
10. *Що притаманне сучасному етапу розвитку світового господарства?*

Теми рефератів

1. Міжнародний поділ праці як елемент структури міжнародних економічних відносин.
2. Міжнародна виробнича кооперація — елемент структури міжнародних економічних відносин.

3. Організація міжнародного економічного співробітництва та розвитку: сутність і структура.
4. Країни з перехідною економікою: сучасний стан і перспективи розвитку.
5. Основні тенденції розвитку світової економіки на сучасному етапі.

Тести

1. Нерівномірність і суперечливість розвитку країн у сучасному світі:

- а) зменшилась;
- б) посилилась;
- в) припинилась.

2. Коли говоримо про нерівномірність економічного розвитку, маємо на увазі:

- а) різницю в рівні життя населення;
- б) різні стадії соціально-політичного розвитку країни;
- в) неоднакові рівні індустріального розвитку і технічної озброєності праці;
- г) різний ступінь відкритості національної економіки.

3. Позначити країни, які за списком ООН належать до найбідніших країн світу:

- а) Афганістан;
- б) Індія;
- в) ЮАР;
- г) Гаїті;
- д) Кувейт.

4. Основні фактори, що визначають відставання країн четвертого світу за рівнем економічного й соціального розвитку:

- а) відсутність розвинених транспортних мереж;
- б) відсутність внутрішніх соціально-економічних реформ;
- в) недосконалість управління;
- г) міжетнічні зіткнення, військові конфлікти.

5. Позначити нові індустріальні країни (НІК) “першої хвилі”:

- а) Туніс;
- б) Тайвань;
- в) Індонезія;
- г) Північна Корея;
- д) Сінгапур;
- е) В'єтнам;
- ж) Гонконг;
- з) Пакистан.

6. Позначити дві найбільші економіки світу:

а) США; б) Індія; в) Японія; г) Росія.

7. Сукупність взаємодіючих національних економік усіх країн світу та міжнародних економічних відносин – це:

- а) світовий ринок;
- б) світова економіка (світове господарство).

8. Кількість незалежних держав, визнаних світовою спільнотою, на теперішній час досягла:

- а) 120; г) 194;
- б) 160; д) 240;
- в) 220; е) 145.

9. Міжнародні економічні відносини включають:

- а) систему міжнародних розрахунків;
- б) національні ринки країн;
- в) міжнародну торгівлю товарами й послугами;
- г) міжнародний рух робочої сили;
- д) міжнародні авіалінії;
- е) міжнародний рух капіталів;
- ж) міжнародні валютні й фінансово-кредитні відносини;
- з) міжнародні економічні організації і співробітництво у розв'язуванні глобальних проблем людства;
- і) міжнародний поділ праці;
- к) міжнародну економічну інтеграцію.

Тема 2. Основні риси глобалізації світової економіки

Міні-лексикон: глобалізація, регіональна економічна інтеграція, транснаціоналізація, транснаціональні корпорації; капітал, інвестиції, кредити, зовнішній борг.

Вивчення теми потрібно починати з визначення сутності процесу глобалізації, його суперечливості та засвоєння основних елементів глобальної економіки: системи міжнародного виробництва, світового ринку і міжнародної торгівлі, міжнародної валютно-фінансової системи та міжнародних науково-технічних відносин. Особливу увагу слід приділити засвоєнню понять “регіональна економічна інтеграція”, “транснаціоналізація”. Необхідно знати види міжнародних корпорацій – транснаціональні (ТНК), багатонаціональні (БНК), глобальні (ГК), транснаціональні банки (ТНБ) – та відмінності між ними.

Вивчаючи тему, студент повинен усвідомити сутність поняття “капітал” та його основні види – за ознакою власності (державний та приватний) та прибутку (підприємницький та позичковий). Треба вміти аналізувати причини виникнення міжнародного руху капіталу та його основної форми – вивезення капіталу. При цьому слід акцентувати увагу на такій формі вивезення підприємницького капіталу, як інвестиції та знати їх види: міжнародні, зарубіжні, іноземні, прямі, портфельні; а також розрізняти типи інвесторів: індивідуальні, інституціональні, корпораційні.

Під час розгляду міжнародного кредитування як основної форми вивезення позичкового капіталу слід звернути особливу увагу на класифікацію кредитів та принципи міжнародного кредитування: терміновість повернення, платність, забезпеченість, цільовий характер. Варто розглянути світовий ринок позичкових капіталів та його основні елементи: світовий грошовий ринок і світовий ринок капіталів.

Вивчаючи питання сутності та проблем зовнішньої заборгованості, студент повинен вміти визначати відмінності між державним та приватним зовнішнім боргом.

Література: основна [1; 3; 7; 11; 23; 24; 28; 30; 46; 53; 55];
додаткова [5; 8; 10]

Питання для самоконтролю

1. Що означає планетарний ринок товарів і послуг?
2. Як називається поступове перетворення світового ринку на єдине ціле?
3. Який взаємозв'язок між глобалізацією та інтернаціоналізацією?
4. Що таке транснаціоналізація і в чому сутність ТНК?
5. У чому різниця між ТНК, БНК і ГК?
6. Чим зумовлений міжнародний рух капіталу?
7. Як називається прибуток, який отримується на позичковий капітал?
8. Що належить до вивезення підприємницького капіталу?
9. Назвіть основну відмінність прямих інвестицій від портфельних.
10. У чому полягає проблема зовнішньої заборгованості?

Тема рефератів

1. Позитивні та негативні наслідки процесу глобалізації.
2. Система міжнародного виробництва як елемент глобальної економіки.
3. ТНК як головний суб'єкт світогосподарських відносин.
4. Міжнародний рух капіталу: причини виникнення та загальні наслідки.
5. Проблема зовнішньої заборгованості України.

Задача

Які інвестиції з наведених прикладів вважаються прямими, а які — портфельними?

А. Український банк купив акції російської компанії “Лукойл” на 20 млн дол. Загальна сума випуску акцій становить 600 млн дол.

Б. Польський банк купив будинок у Львові, в якому відкрив свою філію в Україні.

В. Харківський тракторний завод збільшив свою частку в статутному капіталі СП, що зареєстроване в Росії, з 51 до 75 %.

Г. Українська фірма за дорученням клієнта з ФРН купила 11 % поточного випуску акцій “Укртрансавто”.

Д. Канадська фірма “МакДоналдс” відкрила ще один ресторан у Києві.

Е. Українсько-американський інвестиційний фонд розмістив 100 млн дол. США в українських державних короткострокових зобов'язаннях та облігаціях державної позики.

Тема 3. Огляд світової валютної системи

Міні-лексикон: валютна система, валютні ринки, гроші, валюта, світові гроші, валютні резерви, валютний курс, котирування, конвертованість.

При вивченні цієї теми необхідно засвоїти сутність міжнародних валютних відносин та їх форму організації — валютну систему (національну, міждержавну (регіональну), світову). Слід приділити увагу етапам еволюції світової валютної системи: Паризька, Генуезька, Бреттон-Вудська, Ямайська.

Необхідно навчитися визначати відмінності між термінами “гроші” та “валюта”. Класифікацію валют слід розглядати за трьома критеріями: належності (національна, іноземна, міжнародна, неміжна-

родна валюта), світового резерву (резервна, нерезервна валюта) та стабільності курсу (тверда, м'яка валюта). Варто ретельно розглянути поняття валютного курсу та його види (фіксований, плаваючий, курс продавця, курс покупця), а також конвертованість валют та методи котирування (пряме, зворотне, крос).

Потрібно вміти аналізувати причини та наслідки створення Європейського валютного союзу (ЄВС) і запровадження єдиної валюти – євро. Слід засвоїти, що до ЄВС увійшли 12 країн Європейського Союзу, не увійшли Великобританія, Данія, Швеція, а також поки що нові члени ЄС.

Необхідно приділити увагу міжнародним валютно-фінансовим організаціям: Світовому банку (СБ) та його групі – Міжнародному банку реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародній асоціації розвитку (МАР), Міжнародній фінансовій корпорації (МФК), Багатосторонньому агентству з гарантій інвестицій (БАГІ), Міжнародному центру з врегулювання інвестиційних спорів (МЦВІС), а також Міжнародному валютному фонду (МВФ), Європейському банку реконструкції та розвитку (ЄБРР).

Література: основна [1; 3; 15; 16; 23; 24; 28; 36; 53];
додааткова [3; 5; 8]

Питання для самоконтролю

1. *Що таке валютна система, які її види існують?*
2. *Яка валютна система існувала з 1944 по 1976 р.?*
3. *Чим відрізняється термін “валюта” від терміна “гроші”?*
4. *Що таке валютні операції, яка їх роль в економіці?*
5. *Наведіть класифікацію валют.*
6. *Види валютного курсу.*
7. *Основні етапи створення ЄВС.*
8. *Чим було зумовлене запровадження валюти євро?*
9. *Назвіть складові Світового банку.*
10. *Які основні цілі ЄБРР?*

Теми рефератів

1. Світова валютна система та її компоненти.
2. Функції валюти.
3. Резервні валюти та формування валютних резервів.

4. Створення Європейського валютного союзу та запровадження валюти євро.
5. Україна і Міжнародний валютний фонд.

Задача

Який обмінний курс між долларом США і франком, якщо один доллар конвертується в $1/20$ унції золота, а один франк – в $1/40$ унції золота?

Тести

1. Валютне котирування буває:

- а) пряме, непряме, внутрішнє, зовнішнє;
- б) зовнішнє, внутрішнє;
- в) пряме, непряме;
- г) поточне, форвардне.

2. Валюта, яка характеризується стабільним валютним курсом:

- а) тверда;
- б) вільно конвертована;
- в) фіксована;
- г) резервна.

3. Валюта резервна – це:

- а) валюта, в якій країни тримають свої ліквідні міжнародні резервні активи, що використовуються для покриття від'ємного сальдо платіжного балансу;
- б) платіжний засіб інших країн, який законно або незаконно використовується на території певної країни;
- в) законний платіжний засіб на території країни, що її випускає.

4. Міжнародна валютно-фінансова система – це:

- а) система, яка функціонує самостійно або обслуговує міжнародний рух товарів і факторів виробництва;
- б) міжнародний рух факторів виробництва та товарів і сукупність інструментів;
- в) закріплена в міжнародних угодах форма організації валютних відносин, які функціонують самостійно або обслуговують міжнародний рух товарів і факторів виробництва.

5. Валюта — це:

- а) особливий товар, який виконує роль загального еквівалента при обміні;
- б) готівкова частина грошової маси, що циркулює з рук у руки у вигляді банкнот і монет;
- в) один із різновидів цінних паперів.

6. Валютний (обмінний) курс — це:

- а) ціна одиниці іноземної валюти, виражена в одиницях національної валюти;
- б) ціна одиниці національної валюти, виражена в одиницях іноземної валюти;
- в) ціна одиниці твердої валюти, виражена в одиницях національної валюти.

7. Вираження курсів двох валют одна до одної через курс кожної з них щодо третьої валюти — це:

- а) крос-курс;
- б) пряме котирування;
- в) обернене котирування.

Змістовий модуль II. Основи управління і регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Тема 4. Поняття і види зовнішньоекономічної діяльності

Міні-лексикон: зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД), зовнішньоекономічні зв'язки (ЗЕЗ), зовнішньоекономічний комплекс країни (ЗЕК), міжнародна торгівля, експорт, імпорт, вільні економічні зони (ВЕЗ).

Вивчаючи тему, треба усвідомити сутність зовнішньоекономічної діяльності, її об'єкти, суб'єкти та основні види: міжнародну торгівлю, валютно-фінансові операції, міжнародні кредитні операції, міжнародне інвестиційне та науково-технічне співробітництво. Важливе значення має вивчення форм ЗЕД: експорту, імпорту, реекспорту, реімпорту, спільних підприємств (СП) та вільних економічних зон. Необхідно засвоїти, що ЗЕД відіграє визначальну роль в розвитку країни і її значення постійно зростає.

Особливу увагу слід приділити вивченню історично першої форми ЗЕД — міжнародної торгівлі. Варто запам'ятати, що міжнародна торгівля складається з двох основних зустрічних потоків — експорту та імпорту і різниця між ними — це сальдо торговельного балансу,

яке буває активним та пасивним. Велике значення в засвоєнні теми має набуття знань щодо методів міжнародної торгівлі (пряма, непряма) та типів зовнішньоторговельної політики держав (політика вільної торгівлі, протекціонізм).

Вивчаючи сутність вільних економічних зон, слід приділити увагу їх видам, якими є вільні торгові зони, промислово-виробничі, техніко-впроваджувальні, сервісні та комплексні зони.

Література: основна [1; 5; 9; 10; 14; 22; 27; 28; 43; 45; 50; 56; 57];
додаткова [2; 4–6; 10]

Питання для самоконтролю

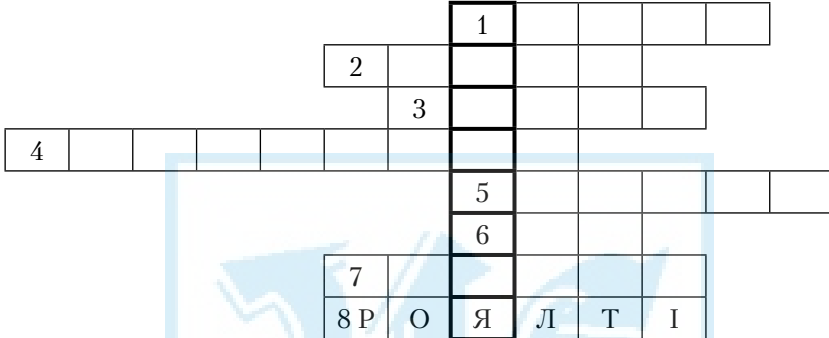
1. Дайте визначення ЗЕД.
2. Перерахуйте види ЗЕД.
3. Яка роль ЗЕД у розвитку країни?
4. Чим відрізняється зовнішня торгівля від міжнародної?
5. Чим відрізняється експорт від реекспорту, імпорт від реімпорту?
6. У чому роль та необхідність міжнародної торгівлі?
7. Що таке сальдо торговельного балансу? Яким воно буває?
8. Дайте визначення ВЕЗ і назвіть передумови їх виникнення.
9. Розкрийте сутність промислово-виробничих зон.
10. У чому полягає специфіка ЗЕД України?

Теми рефератів

1. Значення зовнішньоекономічної діяльності в сучасному економічному розвитку країни.
2. Тенденції сучасної міжнародної торгівлі.
3. Форми міжнародної торгівлі.
4. Вільні економічні зони: передумови і завдання створення.
5. Види вільних економічних зон та їх особливості.

Криптограма

Розв'язок криптограми полягає в тому, щоб правильно відгадати слова по горизонталі. По вертикалі у виділених клітинках ви прочитаєте зашифроване слово, яке означає сферу товарно-грошових відносин.

1. Предмет, який задовольняє будь-яку соціальну потребу і вироблений для обміну.
2. Еквівалент товару.
3. Фізична і розумова діяльність людини, спрямована на досягнення корисного результату.
4. Наукові методи досягнення практичних цілей, враховуючи і підприємницькі здібності.
5. Купівля та ввезення товарів з-за кордону.
6. Світова організація, що сприяє розвитку міжнародної торгівлі.
7. Різниця вартісних обсягів експорту та імпорту.
8. Плата за використання активів, які перебувають за кордоном.

Вставте пропущене слово:

1. _____ — це продаж та вивезення товару за кордон.
2. _____ — це купівля та ввезення товару з-за кордону.
3. _____ — це сфера міжнародних товарно-грошових відносин, яка становить сукупність зовнішньої торгівлі усіх країн світу.
4. _____ — це різниця вартісних обсягів експорту та імпорту.

Тема 5. Управління та регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Міні-лексикон: управління, регулювання, митниця, мито, митний тариф, ставка мита, квота, ліцензія, демпінг, біржі, аукціони.

Освоєння цієї теми потрібно починати з усвідомлення сутності процесів управління та регулювання ЗЕД та відмінності між ними. Далі необхідно зрозуміти, що в усіх країнах світу держава тією чи іншою мірою втручається в економіку в цілому, зокрема у сферу ЗЕД. Тому важливо засвоїти державні методи регулювання ЗЕД — тарифні і нетарифні. Серед тарифних методів особливу увагу слід приділити митному тарифу та видам мит (експортне, імпортне; адвалорне, специфічне, комбіноване). Серед нетарифних методів перудусім слід розглянути квотування, ліцензування, технічні бар'єри, санітарні, фітосанітарні норми, субсидії, державні закупівлі, демпінг.

У темі вивчаються також державні органи регулювання ЗЕД: Парламент, Президент, Кабінет Міністрів, Національний банк, Державна митна служба, Антимонопольний комітет, а також недержавні органи регулювання ЗЕД: біржі, аукціони, міжнародні торги. Видами бірж є універсальні та спеціалізовані. Найбільш відомі біржі: Чиказька товарна біржа, Нью-Йоркська товарна біржа, Лондонська біржа металів, Міжнародна біржа нафти. Видами міжнародних торгів є відкриті, закриті, гласні, негласні.

Література: основна [10; 19; 25; 42; 43; 49; 50];
додаткова [2; 4–6; 10]

Питання для самоконтролю

1. *Якою є система, що управляє, і система, якою управляють у зовнішньоекономічній діяльності?*
2. *Що охоплює управління ЗЕД на національному й світогосподарському рівні? Що включає управління ЗЕД підприємства?*
3. *Розкрийте сутність тарифних методів регулювання ЗЕД.*
4. *Навіщо потрібне мито?*
5. *Назвіть види нетарифних обмежень.*
6. *У чому сутність квотування та ліцензування?*
7. *Чи є метод добровільного обмеження експорту справді добровільним?*
8. *Яким основним нормативним документом здійснюється регулювання ЗЕД в Україні?*

9. Чим відрізняється державне управління ЗЕД від державного регулювання?
10. Назвіть органи, які здійснюють державне регулювання ЗЕД в Україні.

Теми рефератів

1. Управління зовнішньоекономічною діяльністю на підприємстві.
2. Митний тариф: роль і наслідки запровадження.
3. Ліцензування як нетарифний метод регулювання ЗЕД.
4. Біржі як недержавні органи регулювання ЗЕД.
5. Аукціони як недержавні органи регулювання ЗЕД.

Ситуаційне завдання

Ви працюєте радником у Кабінеті Міністрів. Які пропозиції щодо вдосконалення регулювання ЗЕД в Україні ви могли б надати?

Тема 6. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні

Міні-лексикон: суб'єкти ЗЕД, види ЗЕД, принципи ЗЕД, регулювання ЗЕД, Торгово-промислова палата України, біржі, режим регулювання ЗЕД.

Особливу увагу при вивченні теми треба приділити видам ЗЕД України, основними з яких є експорт, імпорт, міжнародні фінансові операції, кредитні і розрахункові операції, спільна підприємницька діяльність тощо. Студенти повинні вміти аналізувати специфіку ЗЕД України.

Вивчаючи регулювання ЗЕД в Україні, варто орієнтуватися в основному нормативному документі, на основі якого здійснюється регулювання ЗЕД в Україні, – Законі України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.91 № 3959-ХІІ (із змін. і допов.). Серед державних органів регулювання ЗЕД слід акцентувати увагу на таких: Верховна Рада, Президент України, Кабінет Міністрів, Національний банк України, Міністерство економіки, Державна митна служба, Антимонопольний комітет, місцеві органи влади. Серед недержавних органів регулювання ЗЕД слід зосередити увагу на таких: Торгово-промислова палата України, Міжнародний комерційний і арбітражний суд, Морська арбітражна комісія, а також товарні, фондові, валютні біржі.

Аналізуючи сучасний стан та характеристики зовнішньої торгівлі України, студенти мають звернути увагу на її товарну та географічну структуру. Товарна структура відображає, з яких груп товарів складається експорт та імпорт, географічна — з якими країнами і регіонами світу торгує Україна.

Розглядаючи іноземне інвестування як чинник економічного розвитку України, необхідно приділити увагу факторам, що приваблюють та відштовхують іноземних інвесторів від інвестицій в економіку України, а також пріоритетним напрямам іноземного інвестування.

Література: основна [9; 10; 22; 30; 43; 45; 49; 55];
додаткова [1; 6; 8]

Питання для самоконтролю

1. *Хто є суб'єктами ЗЕД в Україні?*
2. *Назвіть види ЗЕД в Україні.*
3. *Специфіка ЗЕД в Україні.*
4. *Назвіть основний нормативний документ, на основі якого здійснюється регулювання ЗЕД в Україні. Коли його було прийнято?*
5. *Назвіть державні органи регулювання ЗЕД в Україні.*
6. *Назвіть недержавні органи регулювання ЗЕД в Україні.*
7. *Яка товарна структура зовнішньої торгівлі України?*
8. *Яка географічна структура зовнішньої торгівлі України?*
9. *Назвіть фактори, що приваблюють та відштовхують іноземних інвесторів від інвестування в економіку України.*
10. *Назвіть пріоритетні напрями іноземного інвестування в Україну.*

Теми рефератів

1. Основні види зовнішньоекономічної діяльності, що здійснюються в Україні, та їх специфіка.
2. Функції Верховної Ради як органу регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
3. Функції НБУ як органу регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
4. Сучасний стан зовнішньої торгівлі України.
5. Сучасний стан іноземного інвестування в Україні.

Задача 1

Україна продала до Німеччини олію, яку виробляє українсько-німецьке спільне підприємство. Які види і форми ЗЕД присутні в цій угоді?

Задача 2

Зовнішня торгівля України у 2004 р. характеризувалася такими даними (млн. дол. США).

Показник	Країни СНД	Країни Європи	Разом
Експорт товарів	8557,0	11764,3	20321,3
Імпорт товарів	15208,0	9887,2	25095,2

Джерело: Статистичний щорічник України за 2004 р.

Розрахуйте щодо кожної групи країн:

- а) зовнішньоторговельний оборот;
- б) сальдо торговельного балансу;
- в) відносну частку країн СНД в українському експорті та імпорті;
- г) відносну частку країн Європи в українському експорті та імпорті.

Круглий стіл “Україна і світ”

До круглого столу студенти готуються заздалегідь, самостійно підбираючи фактичний і статистичний матеріал з публікацій, передусім у засобах масової інформації України, а також Інтернету за такими напрямками:

1. Актуальні аспекти розвитку економіки зарубіжних країн у дзеркалі преси України.
2. Відображення політичних подій сучасного світу в засобах масової інформації України.

Змістовий модуль III. Вступ до менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

Тема 7. Сутність та основні поняття менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

Міні-лексикон: організація, менеджмент, менеджери, мета, місія, структура організації, персона, підприємство, міжнародний бізнес, міжнародний менеджмент, менеджмент зовнішньоекономічної діяльності.

Тему варто вивчати починаючи з поняття організації, її загальних характеристик і трьох спільних елементів всіх організацій: місії, організаційної структури, персоналу.

При вивченні базових засад менеджменту необхідно вміти визначати відмінності між термінами “управління”, “регулювання” та “менеджмент”. Слід чітко засвоїти функції менеджменту: планування, організацію, керівництво, контроль. Необхідно ретельно розглянути рівні менеджерів (нижчий, середній, вищий) та навички, якими повинен володіти менеджер (загальні, специфічні).

Студенти повинні знати сутність міжнародного бізнесу, аналізувати фактори, що спонукають фірми здійснювати міжнародний бізнес. Необхідно засвоїти чотири методи входження в міжнародний бізнес: експортування, ліцензування, спільні підприємства, повне володіння філіалом.

Велике значення має вивчення міжнародного менеджменту та основних факторів міжнародного середовища, в якому працює міжнародний менеджер – економічних, політико-правових, соціокультурних. Треба вміти відрізнити міжнародний менеджмент від менеджменту ЗЕД.

Головним питанням, яке необхідно засвоїти, вивчаючи цю тему, є сутність менеджменту ЗЕД, його основні етапи та інструментарій: стратегічний менеджмент ЗЕД, фінансовий менеджмент ЗЕД, маркетингова діяльність у ЗЕД.

Література: основна [6; 8; 12; 21; 26; 27; 32; 33; 34; 35; 39; 40; 54];
додаткова [4; 5; 10]

Питання для самоконтролю

1. Чим характеризується організація як система? Якою системою вона є?
2. Назвіть відмінність мети організації від її цілей.

3. Назвіть елементи внутрішнього та зовнішнього середовища організації.
4. Що таке менеджмент?
5. Чим менеджмент відрізняється від управління?
6. У чому сутність менеджменту як науки і як мистецтва?
7. Чим менеджери відрізняються від службовців і підприємців?
8. У чому сутність міжнародного бізнесу?
9. Чим міжнародний менеджмент відрізняється від національного менеджменту?
10. Розкрийте сутність менеджменту ЗЕД.

Тема рефератів

1. Функції організації як об'єкта менеджменту.
2. Основні підходи до визначення менеджменту.
3. Ролі менеджерів та їх специфіка.
4. Міжнародний бізнес: основні риси та фактори розвитку.
5. Культурна складова у міжнародному менеджменті.
6. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: сутність і порядок здійснення.
7. Маркетингова діяльність як інструмент менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

Завдання 1

Визначіть, сформулюйте та охарактеризуйте якості, здібності та професійні вміння менеджерів ЗЕД. Результати оформити в табл. 1.

Таблиця 1

Якості, здібності, загальні та професійні вміння

Якості менеджерів	Необхідні здібності менеджерів	Загальні та професійні вміння і навички

Завдання 2

Важливе місце у діяльності менеджерів займають ролі, які вони виконують у процесі управління організацією (підприємством). Дайте характеристику десяти найважливіших, на ваш погляд, ролей менеджерів ЗЕД та оформіть їх у табл. 2.

Головні ролі, які виконують менеджери

№ пор.	Роль	Зміст та описання ролі	Характер діяльності

Ситуаційне завдання 1

Прийнято вважати, що американська модель менеджменту характеризується яскраво вираженим індивідуалізмом при прийнятті менеджерами рішень, організації контролю та ін. Для багатьох американських менеджерів характерний підхід до людини як до робочої сили.

Матеріальний інтерес, тверда конкуренція, перемога сильного над слабким – головні рушійні сили в погоні за прибутком. Традиційні взаємини американського менеджера (М) і підлеглого (П) можна виразити графічно в такий спосіб:

Такі стосунки є авторитарними. Тут менеджер пригнічує свого підлеглого владою, нав'язує йому твердий стиль взаємин – односпрямований. Однак серед американських менеджерів (насамперед молодих) більш популярними стають нові стосунки в колективі:

У такому випадку менеджер виступає більше в ролі колеги підлеглого. Він віддає перевагу діловим, людським взаєминам із працівниками.

Запитання

1. Які із взаємовідносин (традиційні чи нові) ефективніші в ділових колах?
2. Чи не знижується в очах підлеглих авторитет менеджера при використанні ним нових взаємовідносин?
3. Як зберегти вимогливість до підлеглого і добрі з ним стосунки водночас?

Ситуаційне завдання 2

Ви — директор підприємства, продукція якого не користується попитом. Підприємство не прибуткове, велика плінність кадрів. Як утриматися “на плаву”?

- А. Узяти позику в банку і запровадити нові технології.
- Б. Поліпшити умови праці, підвищити заробітну плату, щоб утримати людей.
- В. Скоротити виробництво.
- Г. За рахунок реклами спробувати залучити покупців.
Думку обгрунтувати.

Ситуаційне завдання 3

Співробітник збирається перейти на інше місце роботи. Як на це повинен реагувати менеджер?

Тема 8. Основи менеджменту рекламної діяльності

Міні-лексикон: *реклама, рекламний менеджмент, рекламний процес, рекламний продукт, рекламодавці, рекламна агенція, засоби масової інформації (ЗМІ), цільова аудиторія.*

Вивчення цієї теми потрібно починати з ознайомлення з поняттями реклами. Необхідно засвоїти, що мотиви, які використовуються в рекламних зверненнях, поділяються на раціональні, емоційні, соціальні, моральні. Засобами реклами є текст, зображення, колір, звук, живопис, графіка, світло, кіно. Основними рекламними медіаканалами виступають преса, радіо, телебачення, комп’ютерні мережі, транспорт, сувеніри. Студенти повинні вміти аналізувати особливості основних рекламних медіаканалів.

Основним питанням, яке необхідно засвоїти, вивчаючи цю тему, є основи менеджменту рекламної діяльності. Слід всебічно розглянути всі суб’єкти рекламної діяльності, якими є: рекламодавці, рекламні агенції, засоби масової інформації, допоміжні учасники рекламної діяльності (дослідні компанії, фото- і кіностудії, друкарні тощо). Студентам необхідно ознайомитися із здійсненням основних чотирьох етапів рекламного менеджменту: проведення рекламних досліджень, планування, організації та контролю рекламної діяльності.

Література: основна [4; 13; 17; 38; 41; 48; 51];
додаткова [5; 9; 11]

Питання для самоконтролю

1. *Що таке реклама і задля чого вона існує?*
2. *Якою повинна бути реклама?*
3. *Назвіть основні типи реклами, розкрийте їх сутність.*
4. *На які групи поділяються мотиви, що використовуються в рекламних зверненнях?*
5. *Що належить до демонстраційних та зображувальних засобів реклами?*
6. *Які є різновиди та особливості реклами у пресі?*
7. *Назвіть основні переваги та недоліки реклами на телебаченні.*
8. *Чим зумовлений динамічний розвиток реклами на радіо?*
9. *Якби ви продавали певний товар, яким медіаканалом скористалися б для його рекламування і чому?*
10. *Розкрийте сутність менеджменту рекламної діяльності.*

Теми рефератів

1. Реклама як один із засобів просування товарів на ринку та її характеристики.
2. Демонстраційні та зображувальні засоби реклами.
3. Особливості телебачення як рекламного медіаканалу.
4. Рекламний менеджмент: сутність і порядок здійснення.
5. Рекламна агенція: критерії вибору і переваги використання.

Ділова гра “Рекламний менеджмент”

Мета ділової гри — виробити у студентів навички вибіркової поведінки у певній аудиторії, вміння орієнтуватись на коло інтересів і рівень слухачів.

Сценарій ділової гри.

1-й етап: вступ до теми і пояснення її сутності, регламентація гри, формування команд.

2-й етап: процес гри.

3-й етап: підбиття підсумків.

1-й етап. У вступному слові викладач розповідає про мету ділової гри, правила її проведення. Потім пропонує теми для рекламного виступу (наприклад, продукція чи послуги, їх якість, ціна, попит тощо). Студенти поділяються на команди і вибирають відповідні теми. Разом із викладачем визначаються можливі типи аудиторії, категорії слухачів (бізнесмени, покупці, журналісти, держчиновники

тощо). Типи аудиторій між командами може розподіляти викладач, можуть визначати команди самостійно або, наприклад, типи аудиторій підготовлені в конвертах, які витягують учасники гри. Крім того, зі складу студентів призначається експертна комісія, куди повинні входити: експерт зі змісту, експерт з ораторського мистецтва, експерт зі сприйняття мови, експерт з відповідності аудиторії. Додатково сюди ж можна включити “обліковця” для підрахунку балів.

2-й етап. Команди вибирають зі свого складу студентів, які виступають. В ході підготовки до виступу складається план виступу, позначаються його “опорні точки”. Вирішується, якими будуть мова, стиль, темп, манера, які будуть задіяні факти, приклади тощо.

Виступаючий повідомляє форму свого виступу: розповідь про фірму, запитання і відповіді, міні-розмова з наступним диспутом, просто розмова тощо. Свій вибір він коротко аргументує, характеризуючи можливу аудиторію й особливості ілюстративного матеріалу. Під час його виступу інші студенти грають роль цієї можливої аудиторії.

Експерти, уважно слухаючи, оцінюють виступ за п'ятибальною шкалою:

- експерт зі змісту визначає якість сценарію, актуальність виступу, правильність цільової установки, її відповідність аудиторії;
- експерт з ораторського мистецтва характеризує загальну культуру мови, манеру викладу матеріалу;
- експерт зі сприйняття мови оцінює стиль, темп і тон мови, манеру триматися перед аудиторією;
- експерт з відповідності аудиторії оцінює якість факторів і аргументів, їх доцільність та відповідність рівню та інтересам аудиторії.

За необхідності експерти коментують виставлені оцінки.

3-й етап. Після виступу всіх учасників ділової гри викладач виступає із заключним словом, оцінює гру в цілому (і “менеджерів”, і “експертів”).

Ділова гра займає від 2 до 4 годин навчального часу.

Тема 9. Основи менеджменту туризму

Міні-лексикон: туризм, подорож, екскурсії, рекреація; міжнародний туризм, туристична послуга, туристичне підприємство, туристичний продукт, туристичне агентство, туристичний маршрут.

Велике значення в освоєнні теми має набуття знань щодо сутності й особливостей міжнародного туризму та класифікації видів туризму: за цілями, за засобом організації, за чисельністю, за тривалістю подорожі, за транспортними засобами. Міжнародний туризм поділяється на в'їзний та виїзний. Серед функцій туризму основними є: соціально-культурна, медико-біологічна, економічна. Потрібно вміти аналізувати фактори, що становлять основу розвитку сучасного туризму.

Головним питанням, яке необхідно засвоїти, вивчаючи цю тему, є основи менеджменту туризму. Туристичний менеджмент здійснюється в туристичних підприємствах, партнерами яких є постачальники туристичних послуг (підприємства розміщення, харчування, торгівлі, транспорту, побуту, розваги, спорту, рекреації). Менеджер туризму повинен враховувати фактори, що впливають на туристичний попит (сімейні та суспільні). Студенти повинні набути навичок щодо здійснення п'яти основних етапів менеджменту туризму: дослідження туристичного ринку, створення туристичного підприємства, розробки туристичного продукту, реалізації туристичного продукту, аналізу, контролю та координації роботи туристичного підприємства, коригування його стратегії.

Література: основна [2; 14; 18; 30; 31; 53];
додаткова [5; 7; 12]

Питання для самоконтролю

1. *Чим відрізняється туризм від екскурсії?*
2. *Хто такий турист?*
3. *Назвіть види туристичних послуг.*
4. *Чи є туристичні послуги “видимими” товарами?*
5. *З чого складається життєвий цикл туристичних послуг?*
6. *Що таке психологічна мотивація туризму?*
7. *Які потреби виникають у туристів?*
8. *Чим пояснюється туристичний бум?*
9. *Назвіть види туризму за його цілями.*
10. *Розкрийте сутність менеджменту туризму.*

Тема рефератів

1. Міжнародний туризм як вид рекреації.
2. Вплив туризму на економіку країни.

3. Аспекти розвитку сучасного туризму.
4. Менеджмент туризму: сутність і порядок здійснення.
5. Туристичне підприємство як об'єкт менеджменту туризму.

Завдання

Складіть план туру в будь-яку країну Західної Європи. Цей туристичний продукт повинен складатися:

- 1) з країни подорожі;
- 2) виду туризму;
- 3) сезону;
- 4) тривалості поїздки;
- 5) маршруту;
- 6) пакета послуг;
- 7) рівня класності послуг.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Авдокушин Е. Ф.* Международные экономические отношения: Учеб. пособие. — М.: ИВЦ “Маркетинг”, 1999. — 264 с.
2. *Бовсуновська Г. Я.* Географія туризму: Навч. посіб. — Донецьк: ДІТБ, 2002. — 411 с.
3. *Боринець С. Я.* Міжнародні фінанси: Підруч. — К.: Знання-Прес, 2002. — 311 с.
4. *Борисов Б. Л.* Технологии рекламы и PR: Учеб. пособие. — М.: ФАИР-ПРЕСС, 2001. — 624 с.
5. *Бутинець Ф. Ф. та ін.* Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Підручник. — Житомир: ПП “Рута”, 2001. — 544 с.; С. 9–19.
6. *Вступ до менеджменту: Навч. посіб. / В. П. Петков.* — Запоріжжя, 2001. — 158 с.
7. *Глобалізація і безпека розвитку: Моногр. / О. І. Білорус.* — К.: Вид-во КНЕУ, 2001. — 733 с.
8. *Глухов В. В.* Менеджмент. — СПб.: Спец. лит., 1999. — 192 с.
9. *Гребельник О. П.* Основи зовнішньоекономічної діяльності: Підруч. — К.: Центр навч. літ., 2004. — 384 с.
10. *Гребельник О. П., Романовський О. О.* Основи зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. — К.: Деміурґ, 2003. — 296 с.

11. *Губський Б. В.* Інвестиційні процеси в глобальному середовищі. — К.: Наук. думка, 1998. — 390 с.
12. *Дафт Р. Л.* Менеджмент. — СПб.: Питер, 2002. — 832 с.
13. *Дахно І. І.* Антимонопольне право. — К.: Четверта хвиля, 1998. — 352 с.
14. *Дахно І. І.* Міжнародна торгівля: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2003. — 296 с.
15. *Дахно І. І.* Міжнародне економічне право. — К.: МАУП, 2003. — 160 с.
16. *Дахно І. І., Бовтрук Ю. А.* Міжнародна економіка: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2002. — 216 с.
17. *Джефкінс Ф.* Реклама: Практ. посіб. — К.: Знання; КОО, 2001. — 456 с.
18. *Долматов Г. М.* Международный туристический бизнес: история, реальность и перспективы. — Ростов на/Д: Феникс, 2001. — 320 с.
19. *Дроздова Г. М.* Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. — К.: Центр навч. літ., 2002. — 172 с.
20. *Економіка зарубіжних країн:* Підруч. / За ред. А. С. Філіпенко. — К.: Либідь, 1998. — 416 с.
21. *Завадський Й. С.* Менеджмент. — К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2001. — 542 с. — Т. 1.
22. *Зовнішньоекономічна діяльність підприємств:* Підруч. / За ред. І. В. Багрової. — К.: Центр навч. літ., 2004. — 580 с.
23. *Козак Ю. Г., Ковалевський В. В., Ржепішевський К. І.* Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях: Навч. посіб. — К.: Центр навч. літ., 2004. — 676 с.
24. *Козик В. В., Панкова Л. А., Даниленко Н. Б.* Міжнародні економічні відносини: Навч. посіб. — К.: Знання, 2004. — 406 с.
25. *Макогон Ю. В.* Внешнеэкономическая деятельность: организация, управление, прогнозирование: Учеб. пособие. — Донецк: Альфа-пресс, 2004. — 344 с.
26. *Международный менеджмент:* Учебник / Под ред. С. Э. Пивоварова. — СПб.: Питер, 2000. — 624 с.
27. *Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності:* Підруч. / За ред. О. А. Кириченка. — К.: Знання, 2005. — 493 с.
28. *Міжнародна економіка:* Підруч. / За ред. А. П. Румянцева. — К.: Знання-Прес, 2003. — 447 с.

29. *Мошканцев Р. И.* Психология рекламы: Учеб. пособие. — М.: ИНФРА-М, 2000. — 230 с.
30. *Новицький В. Є.* Міжнародна економічна діяльність України: Підруч. — К.: Вид-во КНЕУ, 2003. — 948 с.
31. *Организация туризма:* Учеб. пособие / Под общ. ред. Н. И. Кабушкина. — Минск: Новое знание, 2003. — 632 с.
32. *Основы менеджмента.* — М.: Дашков и К°, 2000. — 176 с.
33. *Осовська Г. В.* Основи менеджменту: Навч. посіб. — К.: Кондор, 2003. — 556 с.
34. *Панченко Є. Г.* Міжнародний менеджмент. — К.: Вид-во КНЕУ, 2004. — 468 с.
35. *Переверзев М. П., Шайденко Н. А., Басовский Л. Е.* Менеджмент. — М.: ИНФРА-М, 2003. — 288 с.
36. *Передрій О. С.* Міжнародні економічні відносини: Навч. посіб. — К.: Цент навч. літ., 2006. — 274 с.
37. *Раджабова З. К.* Мировая экономика: Учебник. — М.: ИНФРА-М, 2002. — 320 с.
38. *Рекламные процедуры* Клешнера. — 15-е изд. / Дж. Т. Рассел, У. Р. Лейн — СПб.: Питер, 2003. — 928 с.
39. *Робинс, Стивен П., Коултер М.* Менеджмент: Пер с англ. — М.: Издат. дом “Вильямс”, 2002. — 880 с.
40. *Родченко В. В.* Международный менеджмент: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2002 — 240 с.
41. *Ромат Е. В.* Реклама: Учебник. — К.; Харьков: НВФ “Студцентр”, 2000. — 480 с.
42. *Рубинская Э. П.* Управление внешнеэкономической деятельностью: Учебник. — М.: Контур, 1998. — 448 с.
43. *Рум'янець А. П., Рум'янцева Н. С.* Зовнішньоекономічна діяльність: Навч. посіб. — К.: Центр навч. літ., 2004. — 384 с.
44. *Рум'янець А. П., Рум'янцева Н. С.* Міжнародна економіка: Короткий конспект лекцій. — К.: МАУП, 1999. — 104 с.
45. *Саллі В. І., Трифонова О. В., Швець В. Я.* Основи зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. — К.: ВД “Професіонал”, 2003. — 176 с.
46. *Світова економіка:* Підруч. / За ред. А. С. Філіпенка. — К.: Либідь, 2000. — 582 с.
47. *Стиридонов И. А.* Мировая экономика: Учеб. пособие. — М.: ИНФРА-М, 2001. — 256 с.

48. Сулягин Ю. А., Петров В. В. Реклама: Учебник. — СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 2003. — 383 с.
49. Сухарський В. С., Сухарський В. В., Охота В. І. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: теорія, методологія, практика: Навч. посіб. — Тернопіль: Астон, 2005. — 464 с.
50. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч. посіб. / За заг. ред. А. І. Кредісова. — К.: Альгер-прес, 2000. — 448 с.
51. Уэллс У., Бернет Дж., Мориарти С. Реклама: принципы и практика: Пер. с англ. — СПб.: Питер, 1999. — 736 с.
52. Філіпенко А. С., Рогач О. І. та ін. Світова економіка: Підруч. — К.: Либідь, 2000. — 582 с.
53. Фомишин С. В. Международные экономические отношения на рубеже тысячелетий: Учеб. пособие. — Херсон: Олди-плюс, 2002. — 560 с.
54. Хміль Ф. І. Основи менеджменту. — К.: Академвидав, 2005. — 608 с.
55. Храмов В. О., Бовтрук Ю. А. Зовнішньоекономічна політика: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2002. — 264 с.
56. Циганкова Т. М., Петрашко Л. П., Кальченко Т. В. Міжнародна торгівля: Навч. посіб. — К.: Вид-во КНЕУ, 2001. — 488 с.
57. Шпак В., Кондори-Ромеро А. Міжнародна торгівля. — К.: МАУП, 2004. — 384 с.

Додаткова

1. Багрова І. В., Гетьман О. О., Власик В. Є. Міжнародна економічна діяльність України: Навч. посіб. — К.: Центр навч. літ., 2004. — 384 с.
2. Внешнеэкономическая деятельность предприятия / Ред. Л. Е. Стровский. — М.: ЮНИТИ, 1999.
3. Воронкова А. Е., Єрохіна Л. В., Рябенко Л. Ш. Міжнародні економічні організації: Навч. посіб. — К.: Вид. дім “Професіонал”, 2006. — 352 с.
4. Дроздова Г. М., Зякун В. В. Термінологічний словник з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності. — Донецьк: ДонДУУ, 2006. — 113 с.
5. Економічний словник-довідник / За ред. С. В. Мочерного. — К.: Фелона, 1995.
6. Зовнішньоекономічна діяльність: Навч. посіб. / За ред. І. І. Дахна. — К.: Центр навч. літ., 2006. — 360 с.

7. *Кабушкин Н. И.* Менеджмент туризма: Учебник. — Минск: Новое знание, 2002. — 409 с.
8. *Ломакин В. К.* Мировая экономика. — М.: Финансы; ЮНИТИ, 1998.
9. *Лук'янець Т. І.* Рекламний менеджмент: Навч. посіб. — К.: Вид-во КНЕУ, 2003. — 440 с.
10. *Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності:* Навч. посіб. / За ред. І. І. Дахна. — К.: Центр навч. літ., 2006. — 304 с.
11. *Семенова Б. Д.* Рекламный менеджмент: Учеб. пособие. — Минск: Экоперспектива, 1999.
12. *Школа І. М. та ін.* Менеджмент туристичної індустрії: Навч. посіб. — Чернівці: Книги-XXI, 2005. — 596 с.

Газети

“Дзеркало тижня”, “Бізнес”, “Экономические известия”, “Деловая неделя”, “Инвестгазета”.

Журнали

“Персонал”, “Тенденції української економіки”, “Актуальні проблеми економіки”, “Економіст”, “Гроші та кредит”, “Галицькі контракти”, “Вісник НБУ”, “Економіка. Финансы. Право”, “Финансы Украины”, “Международная экономика и международные отношения”.

Интернет-ресурси

<http://europa.eu.int>
<http://euro.eu.int>
<http://www.eurunion.org>
<http://www.euro-emu.co.uk>
<http://www.intellectualcapital.ru>
<http://www.russ.ru>
<http://www.trader.relc.com>
<http://www.economist.com>
<http://www.rada.kiev.ua>
<http://www.m-economy.ru>
<http://www.oecd.org>
<http://www.bank.gov.ua>
<http://meta.com.ua>
<http://www.ukr.net>
<http://www.korrespondent.net>

<http://www.economic-ua.info>
<http://www.k2kapital.com>
<http://www.interfax.ru>
<http://www.finansy.ru>
<http://www.onlinenewspapers.com>

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Вступ до спеціальності”	7
Методичні рекомендації щодо самостійного вивчення тем курсу	8
Список літератури	30

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп'ютерне верстання *М. М. Соколовська*

Зам. № ВКЦ-3191
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП